

VASA UNIVERSITET

Filosofiska fakulteten

Salla Niemi

Gymnasiestuderandes och -lärares språkkontakter och språkanvändning i
en tvåspråkig miljö

Kandidatavhandling i svenska språket

Vasa 2013

INNEHÅLL

TABELLER	2
TIIVISTELMÄ	3
1 INLEDNING	5
1.1 Syfte	5
1.2 Material	6
1.3 Metod	8
2 TVÅSPRÅKIGHETEN I FINLAND	10
2.1 Samlokaliserade skolor i Finland	11
2.2 Språkkontakter och -användning i Vasa	12
3 SPRÅKKONTAKTER OCH SPRÅKANVÄNDNING	16
3.1 Språkkontakter vid det tvåspråkiga gymnasiecampuset i Vasa	16
3.1.1 Studerandenas språkanvändning i skolan	16
3.1.2 Lärarnas språkanvändning på arbetet	18
3.2 Språkkontakter på fritiden	20
3.2.1 Studerandenas språkanvändning på fritiden	20
3.2.2 Lärarnas språkanvändning på fritiden	24
3.3 Språkkontakter i media	26
3.3.1 Studerandenas språkanvändning i media	26
3.3.2 Lärarnas språkanvändning i media	28
3.4 Sammanfattning	31
4 SLUTDISKUSSION	33
LITTERATUR	35
BILAGOR	

Bilaga 1. Enkät till studerande	37
Bilaga 2. Enkät till lärare	39

TABELLER

Tabell 1. Studerandenas språkkontakter och -användning vid gymnasiecampuset	17
Tabell 2. Lärarnas språkkontakter och -användning vid gymnasiecampuset	19
Tabell 3. Studerandenas språkkontakter och -användning på fritiden	22
Tabell 4. Lärarnas språkkontakter och -användning på fritiden	25
Tabell 5. Studerandenas språkkontakter och -användning i media	27
Tabell 6. Lärarnas språkkontakter och -användning i media	30

VAASAN YLIOPISTO**Filosofinen tiedekunta**

Tekijä:	Salla Niemi
Kandidaatintutkielma:	Gymnasiestuderandes och -lärares språkkontakter och språkanvändning i en tvåspråkig miljö
Tutkinto:	Humanististen tieteiden kandidaatti
Oppiaine:	Ruotsin kieli
Valmistumisvuosi:	2013
Työn ohjaaja:	Katri Karjalainen

TIIVISTELMÄ:

Tutkimukseni tavoitteena on ottaa selvää Vaasan lyseon lukion ja Vasa gymnasiumin ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoiden sekä näissä lukioissa työskentelevien opettajien kielikontakteista ja kielenkäytöstä. Tutkimuskohteeksi valitsin kyseiset lukiot, koska ne muodostavat yhdessä Suomen ensimmäisen kaksikielisen lukiokampuksen. Kielikontakteilla tarkoitetaan pääasiassa eri kieltä äidinkielenään puhuvien ihmisten kohtaamista, mutta on huomioitava, että myös median kautta saadut kontaktit vieraaseen kieleen ovat kielikontakteja.

Tutkimuksen aineistona käytän syksyllä 2012 kerättyjä kyselylomakkeita, joihin opiskelijat ja opettajat ovat vastanneet. Kyselyt ovat osa Luokkatandem-hanketta, ja niiden tarkoituksena on selvittää opiskelijoiden ja opettajien kontakteja toiseen kotimaiseen kieleen ja toisen kotimaisen kielen käyttöä eri tilanteissa. Tutkimuksessa käytän sekä kvantitatiivisia että kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä siten, että merkitsen kyselyistä saadut tulokset taulukoihin ja analysoin tulokset taulukoiden pohjalta. Käytän tutkimukseni vertailukohteena Åbo Akademin vuonna 2005 suorittamaa kansalaiskyselyä ”Vaasa – kaksikielisenä ja monikulttuurisena kaupunkina”.

Tutkimustuloksistani selviää, että ruotsinkielisillä opettajilla ja opiskelijoilla on huomattavasti enemmän kontakteja suomen kieleen kuin suomenkielisillä ruotsin kieleen kielenkäyttötilanteesta riippumatta. Ruotsinkielisten opettajien ja opiskelijoiden kielikontaktit muistuttavat toisiaan enemmän kuin suomenkielisten opettajien ja opiskelijoiden. Suurimmat erot suomen- ja ruotsinkielisten opiskelijoiden kielikontakteissa tulevat ilmi esimerkiksi sukulaisten kanssa ja kaupoissa. Näissä tilanteissa ruotsinkieliset kohtaavat huomattavasti suomenkielisiä enemmän toista kotimaista kieltä. Teatterissa ja töissä opiskelijoiden kielikontaktien määrät muistuttavat toisiaan. Opettajien kielikontaktit puolestaan muistuttavat toisiaan, kun tarkastellaan kontaktien määrää esimerkiksi televisiota katseltaessa ja radiota tai musiikkia kuunneltaessa. Ruotsinkielisten yleisemmät kontaktit suomen kieleen johtuvat todennäköisesti siitä, että Vaasassa asuu enemmän suomen- kuin ruotsinkielisiä henkilöitä, ja tämän takia kontaktit suomen kieleen ovat ilmeisempiä.

NYCKELORD: språkkontakt, språkanvändning, samlokaliserade skolor, tvåspråkighet

1 INLEDNING

Livet i en tvåspråkig stad är språkligt ganska mångsidigt. Själv studerar och bor jag i Vasa där finska och svenska är de två dominerande språk. Cirka 69 % av befolkningen i Vasa är finskspråkiga, 24,4 % är svenskspråkiga och resten av befolkningen har något annat språk som modersmål (Vaasan kaupunki 2013). Det har varit intressant att märka hur några svenskspråkiga och finskspråkiga inte kan det andra inhemska språket, dvs. finska eller svenska så bra, även om de bor här. Därför vill jag ta reda på hurdana språkkontakter människor egentligen har i Vasa och i vilka situationer de stöter på det andra inhemska språket. Man hör ju svenska eller finska överallt men hur mycket använder man egentligen det språk som inte är ens modersmål?

Min undersökning handlar om språkkontakter och -användning hos gymnasiestuderande och -lärare som har finska eller svenska som modersmål. Jag tar reda på omfattningen av språkkontakter och språkanvändning i olika situationer som studerande och lärare stöter på dagligen och utreder situationer där de kommer ofta eller sällan i kontakt med det andra inhemska språket. I en tvåspråkig stad som Vasa kan man ha mycket kontakter till det andra inhemska språket om man bara vill, så det kommer att vara intressant att utreda hur mycket kontakter det finns. Jag anser också att det är viktigt att undersöka språkkontakterna mellan människor eftersom genom att undersöka språkkontakter som människor med olika modersmål har sinsemellan är det möjligt att utveckla medel som kan öka umgänget mellan dem.

1.1 Syfte

Syftet med min undersökning är att utreda hurdana språkkontakter första årets studerande vid Vasa gymnasium och Vaasan lyseon lukio och lärare vid dessa skolor har till det andra inhemska språket och hur de använder språket i gymnasiet, på fritiden och i media. När människor som har olika modersmål sinsemellan möter är det fråga om språkkontakter (Riionheimo 2007: 1). Det svenskspråkiga Vasa gymnasium och det finskspråkiga Vaasan lyseon lukio flyttade under samma tak år 2012. Härigenom bildar gymnasierna ett tvåspråkigt gymnasiecampus som är det första i Finland. (Hulkki 2012) I samband med flyttningen blev en del av lokalerna, t.ex. matsal, gemensamma för båda

gymnasier men ändå förblir gymnasierna självständiga. Det är också möjligt för studerandena att välja några kurser i det andra gymnasiet. (YLE Pohjanmaa 2012)

Jag kategoriserar svaren i min studie i två grupper (studerande/lärare) och som underkategori inom dessa använder jag deras modersmål (finska/svenska). Modersmålet är det språk som människan tillägnar sig först, före andra språk (Abrahamsson 2009: 13). Som svenskspråkiga räknar jag alla studerande och lärare som i sitt enkätsvar har angett svenska som sitt modersmål och på samma sätt gör jag med finskspråkiga. Jag ska utreda hurdana likheter och skillnader det finns i språkkontakter och -användning mellan informanterna i dessa kategorier. Jag har formulerat följande forskningsfrågor:

1. Hurdana och hur mycket språkkontakter har studerande och lärare till det andra inhemska språket i olika situationer?
2. Hurdana likheter och skillnader finns det i språkkontakter och -användning mellan finsk- och svenskspråkiga studerande och lärare?
3. Hur skiljer sig studerandenas och lärarnas språkkontakter och -användning av varandra?

Jag antar att samlokalisering av gymnasierna inte kommer att synas så mycket i studerandenas och lärarnas språkkontakter, speciellt när det gäller kontakterna i gymnasiet. Detta antagande baserar sig på resultat av tidigare fallstudier (*Språkhush* och *Språkmöten*, se avsnitt 2.1) om studerandenas språkkontakter. Enligt resultaten har samlokaliseringen inte påverkat studerandenas kontakter till det andra inhemska språket utan kontakter till språket är fortfarande få. Därtill antar jag att svenskspråkiga studerandena och lärarna kommer mer i kontakt med det andra inhemska språket på fritiden och i media jämfört med finskspråkiga eftersom finskan är det majoritetsspråket i Vasa och det är lätt att komma i kontakt med den.

1.2 Material

Som material har jag studerandenas och lärarnas svar på enkäter. Enkäterna har samlats in inom projektet *Klasstandem – ett forsknings- och utvecklingsprojekt inom undervisningen i det andra inhemska språket* och enkäterna kommer att genomföras

under år 2012–2015. Projektets syfte är att ”utveckla språkpedagogiska modeller för språkligt blandade elevgrupper inom ramen för undervisningen i det andra inhemska språket i Finland” samt kartlägga lärares och första årets studerandes kontakter till det andra inhemska språket under hela deras gymnasietid (Pörn & Karjalainen 2012: 1, 3). Min undersökning hjälper att nå speciellt det sistnämnda syftet eftersom jag undersöker hurdana språkkontakter lärarna och studerandena har haft år 2012.

Informanter som har svarat på enkäterna är studerande och lärare vid Vaasan lyseon lukio och Vasa gymnasium. Dessa två gymnasier är samlokaliserade och därför vill jag utreda situationer i vilka studerandena och lärarna kommer i kontakt med det andra inhemska språket. Med enkäter kartlägger jag studerandenas och lärarnas nuvarande språkkontakter och -användning i olika situationer. Med hjälp av uppföljande enkäter som kommer att samlas in 2014 är det möjligt att senare kunna jämföra deras svar och iakttä om det har skett någon slags ändring i bruket av det andra inhemska språket.

År 2012 fanns det 221 första årskurs studerande och 62 lärare i Vaasan lyseon lukio (Kerrman 2013). Antalet studerande på första årskurs i Vasa gymnasium hösten 2012 var 45 och antalet lärare 16 (Levonen 2013). I Vaasan lyseon lukio har 171 studerande och 16 lärare och i Vasa gymnasium 35 studerande och 11 lärare svarat på enkäten. Sammanlagt har jag 233 enkätsvar som jag arbetar med. Studerandena och lärarna har svarat på enkäterna på finska eller på svenska. Enkäterna som är riktade till finsk- och svenskspråkiga studerande (bilaga 1) är likadana med undantag av frågan om informantens möjliga deltagande i modersmålsinriktad finskundervisning i enkäterna som är riktade till svenskspråkiga studerande. Enkäterna som studerandena har svarat på skiljer sig lite från lärarnas enkäter (bilaga 2). I de enkäterna som lärarna har svarat på finns precis samma frågor oberoende av lärarnas modersmål.

I enkäterna för studerande och lärare finns det i början bakgrundsfrågor om informanten. Den största delen av både lärarnas och studerandenas enkäter består av frågor om deras språkkontakter och -användning i gymnasiet, på fritiden och i media. Svenskspråkiga har alltså svarat på hur de använder eller kommer i kontakt med finska och finskspråkiga på hur de använder eller kommer i kontakt med svenska i olika

situationer. Studerandena och lärarna har kryssat för det alternativ som passar bäst in på deras situation. Det finns fem alternativ som är *ofta*, *ibland*, *sällan*, *aldrig* eller *ej aktuellt*. I undersökningen kommer jag att koncentrera mig endast på de här språkkontakt- och språkanvändningssituationer.

Jag använder nästan alla enkätsvar men har avgränsat material genom att lämna bort de svar där informanterna anger sig vara tvåspråkiga eller har något annat språk än finska eller svenska som modersmål eftersom det var så få av dem. I materialet finns det också två studerande som har finska som modersmål men som studerar i Vasa gymnasium. Jag har utelämnat dem i undersökningen eftersom deras svar på kontakt till finskan på fritiden och i media inte kan jämföras med dem som har svenska som modersmål.

1.3 Metod

Jag strävar efter att göra en undersökning som är så pålitlig och allmängiltig som möjligt. Jag har valt att använda både kvantitativa och kvalitativa metoder. När man använder dessa båda undersökningsmetoder är undersökningen deskriptiv (Kalaja, Alanen & Dufva 2011: 20). Meningen är att meddela resultaten med siffror och sedan analysera resultaten utgående från de här siffrorna. Jag kommer att ange resultaten numeriskt men också procentuellt eftersom det finns numerärt fler finskspråkiga än svenskspråkiga informanter. Jag har en stor mängd enkätsvar, 233 stycken, vars resultat jag presenterar i tabeller. Kvantitativa metoder är lämpliga när det finns många informanter med i undersökningen. (Kalaja m.fl. 2011: 19) Tabeller använder jag för att bättre förtydliga språkanvändningssituationerna hos studerandena och lärarna.

Utgående från tabellerna analyserar jag resultaten. Detta gör undersökningen kvalitativ. Med kvalitativa metoder strävar man efter att förstå olika fenomen som kommer fram i undersökningen (Kalaja, Alanen & Dufva 2011: 20). Även om jag gör tabeller på varje språkanvändningssituation, behandlar jag i själva undersökningen de språkanvändningssituationer i vilka det kommer fram några avsevärda skiljaktigheter eller likheter mellan finsk- och svenskspråkiga. Det gör jag eftersom det bästa sättet att jämföra språkkontakter mellan finsk- och svenskspråkiga studerandena och lärarna är att

jämföra skillnader och likheter mellan dem. Det skulle också vara möjligt att granska alla enskilda språkanvändningssituationer i undersökningen men då skulle man behöva en mer omfattande undersökning än en kandidatavhandling.

Som sagt koncentrerar jag mig endast på språkkontakter och -användning av studerandena och lärarna som har finska eller svenska som modersmål eftersom de bildar majoriteten av informanter. Genom att koncentrera mig på dem blir undersökningen tydligare och det är lättare att analysera svaren när det är bara två språkgrupper som jämförs med varandra. I analysdelen kategoriserar jag svaren enligt informantgrupp (studerande/lärare). Som underkategori inom dessa använder jag informantens modersmål (finska/svenska) för att kunna jämföra de två språkgruppernas svar med varandra. Därtill använder jag samma språkanvändningskategorier (i skolan/på fritiden/i media) som finns i enkätfrågorna. Jag har inte tagit i beaktande informantens kön eftersom det inte är relevant för mina forskningsfrågor. Enligt tabeller som jag gör analyserar jag studerandenas och lärarnas svar och jämför dem med varandra. Som jämförelseobjekt använder jag medborgarenkäten "Vasa – som tvåspråkig och mångkulturell stad" (Holtti & Herberts 2006) som har utrett språkförhållanden i Vasa.

Reliabilitet betecknar det hur pålitlig en undersökning är (Kalaja, Alanen & Dufva 2011: 21). För att förstärka reliabiliteten i min undersökning har jag räknat enkätsvar noga så att tabellerna ska vara exakta. Reliabiliteten skulle ändå vara större om det hade funnits flera svenskspråkiga studerande och lärare samt finskspråkiga lärare med i undersökningen så att resultaten skulle ha varit mer allmängiltiga. Man kan inte heller veta hur på allvar studerandena och lärarna har tagit det att svara på enkäterna och hur pålitliga svaren är, vilket kan försvaga reliabiliteten. Ändå tror jag att eftersom största delen av studerandena (77 % av finsk- och 78 % av svenskspråkiga) och en stor del av svenskspråkiga lärarna (69 %) har svarat på enkäterna, förstärker det reliabiliteten och gör mina resultat mer pålitliga.

2 TVÅSPRÅKIGHETEN I FINLAND

När man betraktar språkkontakter i Vasa är det viktigt att beakta stadens men också Finlands tvåspråkighet. Enligt grundlagen har Finland två officiella språk som är finska och svenska (Justitieministeriet 2009: 5). Faktumet som har påverkat Finlands språksituation är landets gemensamma historia med Sverige. Finland var en del av Sverige från början av 1000-talet till år 1809 då Sverige förlorade Finland till Ryssland (Suomi.fi 2011). Under dessa år har finskan och svenskan varit i kontakt med varandra och det syns också i nutidens Finland.

I Finland är kommunerna en- eller tvåspråkiga och dessa kommuner har antingen finska eller svenska som majoritetsspråk. Största delen av kommunerna är finskspråkiga men det finns också några kommuner som är helt svenskspråkiga. (Justitieministeriet 2009: 8) År 2012 fanns det 30 tvåspråkiga kommuner i Finland (Kommunförbundet 2012: 6). En kommun är tvåspråkig om den har både finsk- och svenskspråkiga invånare och om de invånare som är i minoritet består av minst 3000 personer eller utgör 8 procent av kommunens hela invånarantal (Språklag 5 § 1 mom.).

I tvåspråkiga kommuner är invånarna berättigade att få betjäning på Finlands båda officiella språk (Justitieministeriet 2009: 8). Detta innebär att finskspråkiga bör få betjäning på finska och svenskspråkiga på svenska. Om den som betjänar inte är säker på vilketdera språket kunden talar måste han använda både finska och svenska (Justitieministeriet 2009: 10). Utredningen *Språkbarometern 2012* redde upp på vilket språk finsk- och svenskspråkiga får betjäning i tvåspråkiga kommuner enligt medborgare själv. I de kommuner där finskspråkiga formade minoriteten var de nöjda eftersom största delen (81 %) har kommunal service nästan alltid eller oftast på finska. Däremot i kommuner där svenskspråkiga var i minoritet hade bara 44 % svarat på samma sätt. Till och med 23 % upplevde att de sällan eller aldrig får betjäning på svenska. I Vasa tyckte de flesta (84 %) svenskspråkiga ändå att de får ofta kommunal betjäning på svenska. (Herberts 2012: 20–21)

2.1 Samlokaliserade skolor i Finland

I Finland finns det två skolsystem som har antingen finska eller svenska som undervisningsspråk. Dessa skolsystem är parallella och den ena är riktad till finsk- och den andra till svenskspråkiga barn. Det är ändå möjligt för finskspråkiga föräldrarna att lägga barnen till svenskspråkiga skolor och tvärtom. (Sundman 2013: 49–50) I allmänhet är tvåspråkiga familjer villiga att sätta sina barn i en svenskspråkig skola. När man jämför finsk- och svenskspråkiga familjer förhåller svenskspråkiga sig ovilligare till att sätta barnen i en finskspråkig skola. (Holtti & Herberts 2006: 15)

I Finland finns det nuförtiden samlokaliserade skolor dvs. både finsk- och svenskspråkiga skolor under samma tak. I så fall förblir skolorna självständiga men de delar hela skolbyggnaden eller några delar av byggnaden med varandra. I sådana skolor arrangeras undervisning på finska till finskspråkiga och på svenska till svenskspråkiga studerande. Man kan ändå ordna olika aktiviteter mellan finsk- och svenskspråkiga studerande men umgänget mellan skolorna kan också begränsa sig till samma lokaler. Över 20 skolor i Finland är för närvarande samlokaliserade. (Sahlström, From & Slotte-Lüttge 2013: 319)

Det finns många undersökningar om två- eller flerspråkiga skolor i vilka undervisningen sker på olika språk, t.ex. delvis på finska och delvis på svenska, oberoende av studerandenas modersmål. Däremot finns det inte undersökningar om situationer där två skolor är samlokaliserade men undervisning fortfarande sker på ens modersmål dvs. på finska till finsk- och på svenska till svenskspråkiga. Därför är det svårt att säga hurdana möjligheter och eventuella problem samlokaliserade skolor skapar. Man har försökt hitta jämförelseobjekt t.ex. i länder som har mer än bara ett nationalspråk men sökningar har inte gett resultat. Det verkar vara så att undersökningen av dessa skolor är en fråga som forskare i Finland måste själv ta reda på. (Sahlström m.fl. 2013: 321–322)

Det finns två fallstudier i Finland, *Språkhush* och *Språkmöten*, som har undersökt hurdana förändringar det sker hos svenskspråkiga elevers användning av det andra inhemska språket när en svenskspråkig skola har flyttat under samma tak med en finskspråkig skola. Fallstudien *Språkhush*, som pågick år 2009–2010, undersökte två

svenskspråkiga barn innan och efter skolorna hade samlokaliseras. *Språkmöten* (2011–2014) å sin sida pågår fortfarande och den undersöker två svenskspråkiga studerande som studerar i Vasa gymnasium men också två finskspråkiga studerande som går i Vaasan lyseon lukio. Dessa studerande har iakttagits innan, under och efter gymnasierna flyttade under samma tak. (Sahlström m.fl. 2013: 332–333)

Fallstudierna *Språkhush* och *Språkmöten* har hittills gett några huvudresultat. Det har till exempel kommit fram att finsk- och svenskspråkiga studerande inte har så mycket kontakter sinsemellan. Detta beror på det att studerandena vistas i olika ställen av skolbyggnaden och har t.ex. olika rasttider. Resultaten angående språkanvändningen visar att efter att gymnasierna flyttade under samma tak har det skett en ökning i användningen av finska hos de svenskspråkiga studerandena. Hos finskspråkiga studerandena har användningen av svenska inte ökat utan användningen av det andra inhemska språket är fortfarande liten. Det har också kommit fram att svenskspråkiga vid Vasa gymnasium förhåller sig till samarbetet med finskspråkiga i någon mån negativt. Däremot har studerande vid Vaasan lyseon lukio huvudsakligen positiva attityder till svenska. (Sahlström m.fl. 2013: 334–335)

Fallstudierna *Språkhush* och *Språkmöten* får en djup inblick av förändring av språkanvändning hos de finsk- och svenskspråkiga studerandena som de undersöker. Nackdelen med dessa fallstudier är att man inte kan dra några allmängiltiga slutsatser utgående från dessa få studerande. Min undersökning däremot ger en helhetsbild på finsk- och svenskspråkiga studerandes språkkontakter och -användning och därför är den mer allmängiltig. Ändå kompletterar fallstudierna och min undersökning bra varandra och genom att betrakta alla dessa undersökningar tillsammans får man en ganska omfattande helhetsbild av studerandenas språkkontakter.

2.2 Språkkontakter och -användning i Vasa

När man forskar i språkkontakter är det ofta fråga om två eller flera språk som kommer i kontakt med varandra. När man betraktar ordet ”språkkontakt” uppfattas det vanligen så

att själva språken är aktiva väsenden och att de möter varandra. Det är dock inte så utan med språkkontakter menas det i första hand talare som talar olika språk och som sedan möter varandra. (Riionheimo 2007: 1) Enligt Thomason (2001: 1) handlar det om språkkontakt när människor i ett ställe använder minst två språk samtidigt. Det är ändå viktigt att människor som inte talar detsamma språk kommunicerar verbalt med varandra för att man ska kunna tala om språkkontakt (Thomason 2001: 1). I denna avhandling är Riionheimos (2007) definition av språkkontakt lämpligare eftersom kontakter där det inte finns någon verbal kommunikation också räknas som språkkontakter. Jag anser alltså att det är fråga om språkkontakt om en person t.ex. tittar på TV eller lyssnar på radio och härigenom kommer i kontakt med något annat språk.

I min undersökning fokuserar jag på språkkontakter och språkanvändning i Vasa. Som jämförelseobjekt används medborgarenkät ”Vasa – som tvåspråkig och mångkulturell stad”. Syftet med enkäten har varit att utreda hurdan språklig betjäning invånare får och vilket språk, finska eller svenska, de använder i det tvåspråkiga och multikulturella Vasa. På enkäten svarade 1236 invånare varav 489 var finskspråkiga, 614 svenskspråkiga och 133 personer hade något annat språk som modersmål. (Holtti & Herberts 2006: 1, 3–4) I jämförelse beaktas de resultat som man har fått från finsk- och svenskspråkigas svar eftersom dessa två språkgrupper är med i min undersökning.

Enligt medborgarenkäten är andelen svenskspråkiga som skapar ett förhållande med en finskspråkig större än andelen finskspråkiga som gör det med en svenskspråkig person. Av svenskspråkiga hade 26 % ett förhållande med en finskspråkig person medan 16 % av finskspråkiga var ihop med en svenskspråkig person. Språkanvändningen med släktingar och vänner skiljer sig mellan språkgrupperna. Svenskspråkiga använder mer finska med släktingar och vänner än finskspråkiga svenska. När det gäller finskspråkiga använder 78 % endast finska med släktingar och 60 % med vänner. Utöver sitt modersmål använder en del av finskspråkiga också svenska med släktingar (17 %) och vänner (32 %). Av svenskspråkiga använder 57 % endast svenska med släktingar medan 30 % använder därtill också finska. Med vänner använder en fjärdedel av svenskspråkiga endast sitt modersmål men över hälften (52 %) använder också finska med dem. (Holtti & Herberts 2006: 14, 16–17)

I hobbyer har svenskspråkiga mer kontakter till finska än finskspråkiga till svenska. Nästan 70 % av finskspråkiga använder endast finska i hobbyer medan 37 % av svenskspråkiga använder båda språk. Endast sitt eget modersmål i hobbyer använder 39 % av svenskspråkiga. Detta beror på det att i Vasa finns det mer finskspråkigt utbud i hobbyer. Stora skillnader mellan språkgrupper kommer också fram när man betraktar språkval i affärer. Finskspråkiga talar för det mesta sitt modersmål när de uträttar ärenden medan svenskspråkiga tenderar att byta till finska i samma situationer. T.ex. i specialaffärer använder 16 % av svenskspråkiga och 74 % av finskspråkiga sitt eget modersmål. När det gäller banker uträttar både finsk- och svenskspråkiga ärenden helst på sitt eget modersmål. (Holtti & Herberts 2006: 18–19)

Nästan 70 % av både finsk- och svenskspråkiga använder endast sitt eget språk under skol- och studietiden. Cirka 30 % har därtill använt också det andra inhemska språket. Det fanns också informanter bland svensk- och finskspråkiga som hade studerat endast på det andra inhemska språket. När det gäller arbetsplats använder 17 % av finskspråkiga endast finska. Nästan 60 % använder svenska därtill och 21 % använder lika mycket finska och svenska. Av svenskspråkiga använder 13 % endast sitt modersmål, 26 % också finska och 33 % båda inhemska språken lika mycket. Nästan 30 % av svenskspråkiga använder mest finska men också sitt eget modersmål på arbetet. (Holtti & Herberts 2006: 17, 26)

Största delen (62 %) av finskspråkiga läser dagstidningar endast på finska men 30 % läser dem ibland också på svenska. Nästan hälften av svenskspråkiga (43 %) läser dagstidningar endast på svenska, 36 % läser dem också på finska och 18 % använder båda språken lika mycket. På radio lyssnar finskspråkiga helst på finska (65 %) men också ibland på svenska (30 %). Av svenskspråkiga lyssnar bara 25 % på radio endast på svenska, nästan 25 % lyssnar på radio på båda språken och t.o.m. 15 % väljer oftare en finskspråkig radiokanal. När det gäller TV-program tittar över hälften av finskspråkiga och 45 % av svenskspråkiga emellanåt program på det andra inhemska språket. Andelen finskspråkiga som tittar på TV lika mycket på båda språken är 7 % medan andelen svenskspråkiga är 31 %. Bara 12 % av svenskspråkiga tittar på TV

endast på svenska medan andelen finskspråkiga som tittar på TV endast på finska är 38 %. (Holtti & Herberts 2006: 20)

Resultat som merborgarenkäten har fått visar att i Vasa använder svenskspråkiga mer det andra inhemska språket i olika situationer än finskspråkiga. Andelen svenskspråkiga som skapar ett förhållande med en finskspråkig person är större än andelen finskspråkiga som gör det med en svenskspråkig person. Med släktingar och vänner använder svenskspråkiga mer finska än finskspråkiga svenska. Också på fritiden, t.ex. i hobbyer och på affärer, är andelen finskspråkiga som använder svenska betydligt mindre än andelen svenskspråkiga som använder finska. På arbetet skiljer sig språkanvändningen mellan språkgrupperna inte så mycket utan både finsk- och svenskspråkiga använder båda inhemska språken på arbetet. När man betraktar medieanvändning kommer det fram att svenskspråkiga läser dagstidningar, lyssnar på radio och tittar på TV mer på finska än finskspråkiga på svenska. Resultaten i sin helhet visar att svenskspråkiga använder mer finska i Vasa än finskspråkiga svenska och därför kommer svenskspråkiga mer i kontakt med finskan.

3 SPRÅKKONTAKTER OCH SPRÅKANVÄNDNING

I analysen behandlar jag språkkontakter som studerandena och lärarna i Vaasan lyseon lukio och Vasa gymnasium har till det andra inhemska språket. Jag reder ut hur mycket de kommer i kontakt med eller använder det andra inhemska språket i olika situationer och hurdana skillnader och likheter det finns bland studerandena och lärarna i olika språkgrupper. Analysen har delats in i tre olika språkanvändningssituationer, varefter sammanfattar jag de viktigaste resultat. Först berättar jag om studerandenas och lärarnas språkkontakter vid gymnasiecampuset, sedan om språkkontakter på fritiden och till sist om språkkontakter i media. I tabeller har jag med både de procentuella värdena av studerandenas och lärarnas enkätsvar och det faktiska antalet svarare.

3.1 Språkkontakter vid det tvåspråkiga gymnasiecampuset i Vasa

I avsnitt 3.1.1 och 3.1.2 berättar jag om studerandenas och lärarnas språkkontakter vid det tvåspråkiga gymnasiecampuset i Vasa. Språkkontaktssituationer samt resultat som jag har fått från studerandenas och lärarnas enkätsvar presenteras i tabeller. I tabeller används det förkortningar *fi* och *sve* som hänvisar till finskspråkiga (*fi*) och svenskspråkiga (*sve*) studerande och lärare.

3.1.1 Studerandenas språkanvändning i skolan

Studerandenas språkkontakter och -användning presenteras i tabell 1. Finsk- och svenskspråkiga studerandenas kontakter till det andra inhemska språket med kompisar på lektioner liknar i någon mån varandra. Andelen informanter som har valt alternativet *ofta* är ungefär samma i båda språkgrupperna (4.7 % & 5.7 %). Också alternativet *ibland* har cirka 20 % av både finsk- och svenskspråkiga valt. Andelen informanter som har valt alternativet *sällan* eller *aldrig* är sammanlagt cirka 70 % i båda språkgrupperna. Svenskspråkiga har ändå lite mer kontakter till finskan med kompisar på lektioner än finskspråkiga även om kontakterna till det andra inhemska språket på lektioner är allt som allt ringa. Antagligen beror finsk- och svenskspråkigas kontakter till det andra inhemska språket på lektionerna på det att studerandena som kan väl både finska och

svenska eller som använder båda språk hemma talar ibland det andra inhemska språket sinsemellan på lektionerna.

Tabell 1. Studerandenas språkkontakter och -användning vid gymnasiecampuset.

		Ofta	Ibland	Sällan	Aldrig	Ej aktuellt	Sammanlagt
Med kompisar på lektioner							
Fi		4.7 % (8)	18.1 % (31)	32.2 % (55)	40.9 % (70)	4.1 % (7)	100 % (171)
Sve		5.7 % (2)	22.9 % (8)	45.7 % (16)	22.9 % (8)	2.9 % (1)	100 % (35)
Med kompisar under raster							
Fi		1.8 % (3)	7.0 % (12)	26.9 % (46)	57.3 % (98)	7.0 % (12)	100 % (171)
Sve		5.7 % (2)	17.1 % (6)	40.0 % (14)	31.4 % (11)	5.7 % (2)	100 % (35)
Med lärare utanför lektionstid							
Fi		0 % (0)	0.6 % (1)	4.7 % (8)	85.4 % (146)	9.4 % (16)	100 % (171)
Sve		0 % (0)	5.7 % (2)	22.9 % (8)	60.0 % (21)	11.4 % (4)	100 % (35)
Med annan skolpersonal							
Fi		0 % (0)	0.6 % (1)	4.1 % (7)	84.7 % (144)	11.2 % (19)	100 % (171)
Sve		5.7 % (2)	14.3 % (5)	51.4 % (18)	22.9 % (8)	5.7 % (2)	100 % (35)

Över 20 % av de svenskspråkiga studerandena använder eller kommer i kontakt med det andra inhemska språket med kompisar under raster ofta eller ibland, medan andelen finskspråkiga som svarat likadant är knappt 10 %. Sammanlagt 84.2 % av finskspråkiga och 71.4 % av svenskspråkiga kommer sällan eller aldrig i kontakt med det andra inhemska språket under raster. Även om svenskspråkiga har mer kontakter till det andra inhemska språket jämfört med finskspråkiga kan det sägs att kontakterna mellan språkgrupperna är fortfarande små. Resultatet motsvarar resultaten av fallstudierna *Språkhus* och *Språkmöten* (se avsnitt 2.1). Enligt fallstudierna är Vasa gymnasiums och Vaasan lyseon lukios rasttider ofta på olika tider (Sahlström m.fl. 2013: 332–333). Därför är det naturligt att kontakterna under rasterna förblir små.

Ingen av studerandena kommer ofta i kontakt med det andra inhemska språket med lärare utanför lektionstid men 28.6 % av svenskspråkiga och 5.3 % av finskspråkiga kommer i kontakt med det andra inhemska språket med dem ibland eller sällan. Över 80 % av finskspråkiga och 60 % av svenskspråkiga kommer aldrig i kontakt med det andra inhemska språket med lärare utanför lektionstid. Studerandenas språkkontakter är

alltså ringa med lärare utanför lektionerna även om svenskspråkiga har lite mer kontakter än finskspråkiga.

Den mest avsevärda skillnaden kommer fram när man betraktar studerandenas språkkontakter och -användning med annan skolpersonal. Som tabell 1 visar kommer största delen (84.7 %) av finskspråkiga aldrig i kontakt med det andra inhemska språket med annan skolpersonal. Andelen svenskspråkiga som svarade på samma sätt är lite över 20 %. Över hälften av svenskspråkiga kommer sällan i kontakt med finskan med annan skolpersonal. Ändå har sammanlagt 20 % av svenskspråkiga ibland eller ofta kontakter till det andra inhemska språket medan andelen finskspråkiga som svarade på samma sätt är bara 0.6 %. Jag antar att i Vaasan lyseon lukio arbetar det inte mycket svenskspråkig personal och därför är kontakter till svenskan små. En aspekt som också kan påverka resultat är mängden av kontakter till personalen överhuvudtaget. Om studerandena inte har någon interaktion med personalen är det troligt att de också kommer sällan i kontakt med det andra inhemska språket.

3.1.2 Lärarnas språkanvändning på arbetet

Lärarnas språkkontakter och språkanvändning skiljer sig ganska mycket mellan språkgrupperna. Som man kan se av tabell 2 finns största skillnaderna mellan finsk- och svenskspråkiga lärare i kategorin språkanvändningen med annan skolpersonal. Finskspråkigas svar på frågan hur mycket de kommer i kontakt med det andra inhemska språket med annan skolpersonal fördelar sig i två grupper: de kommer antingen sällan eller aldrig i kontakt med svenskan. Svenskspråkiga hade däremot svarat helt tvärtom på samma fråga. Enligt svaren kommer de alla i kontakt med finskan med annan skolpersonal ibland eller ofta. Kontakter till det andra inhemska språket är alltså få bland finskspråkiga och många bland svenskspråkiga lärare. Jag antar att detta beror på personalens modersmål dvs. att det kan finnas mer finskspråkig personal vid Vasa gymnasium än svenskspråkig personal vid Vaasan lyseon lukio. Man måste också lägga märke till att svenskspråkiga studerandena hade mer kontakter till det andra inhemska språket med annan skolpersonal jämfört med finskspråkiga.

Svenskspråkiga lärare har också mer kontakt till finskan än finskspråkiga till svenskan när det gäller språkkontakter och -användning med kollegor. Andelen finskspråkiga som kommer antingen ibland eller sällan i kontakt med svenskan är sammanlagt 75 % medan cirka 90 % av svenskspråkiga kommer i kontakt med finskan ofta eller ibland. Enligt Holtti & Herberts (2006: 26) använder 33 % av svenskspråkiga finska och svenska lika mycket på arbetet men 27 % använder mest finska. Av finskspråkiga använder 59 % mest finska och 21 % finska och svenska lika mycket på arbetet. (Holtti & Herberts 2006: 26) Resultaten av medborgarenkäten kan ändå inte direkt jämföras med mina resultat eftersom skola som arbetsplats skiljer sig ganska mycket från t.ex. kundservice där det är viktigt att kunna båda inhemska språken. Jag antar att svenskspråkiga lärarnas stora kontaktmängd till finskan kan bero på det att det finns flera finskspråkiga lärare i gymnasiecampuset än svenskspråkiga och därför är det lätt att komma i kontakt med finskan. Jag antar också att talare i allmänhet väljer att tala det språk som är dominerande på arbetsplatsen.

Tabell 2. Lärarnas språkkontakter och -användning vid gymnasiecampuset.

		Ofta	Ibland	Sällan	Aldrig	Ej aktuellt	Sammanlagt
Med kollegor							
Fi		12.5 % (2)	37.5 % (6)	37.5 % (6)	12.5 % (2)	0 % (0)	100 % (16)
Sve		18.2 % (2)	72.7 % (8)	9.1 % (1)	0 % (0)	0 % (0)	100 % (11)
Med annan skolpersonal							
Fi		0 % (0)	0 % (0)	31.3 % (5)	68.8 % (11)	0 % (0)	100 % (16)
Sve		45.5 % (5)	54.5 % (6)	0 % (0)	0 % (0)	0 % (0)	100 % (11)
Med studerande från VG							
Fi		0 % (0)	12.5 % (2)	56.3 % (9)	25.0 % (4)	6.3 % (1)	100 % (16)
Sve		18.2 % (2)	0 % (0)	27.3 % (3)	45.5 % (5)	9.1 % (1)	100 % (11)
Med studerande från Lyska							
Fi		18.8 % (3)	0 % (0)	37.5 % (6)	43.8 % (7)	0 % (0)	100 % (16)
Sve		9.1 % (1)	18.2 % (2)	45.5 % (5)	9.1 % (1)	18.2 % (2)	100 % (11)

Över hälften av de finskspråkiga lärarna kommer sällan och en fjärdedel aldrig i kontakt med svenskan med studerande från Vasa gymnasium. Ingen hade valt alternativet ofta. Det är ganska överraskande eftersom studerandena från Vasa gymnasium delar några samma lokaler med studerande och lärare i Vaasan lyseon lukio och därför skulle man

kunna anta att lärarna hade mer kontakter till svenskan. Över 70 % av de svenskspråkiga lärarna kommer aldrig eller sällan i kontakt med finskan med studerande från Vasa gymnasium vilket är normalt eftersom studerandena där är svenskspråkiga. Nästan 20 % av lärarna har ändå svarat att de kommer ofta i kontakt med finskan med dem vilket kan bero på det att några studerande ibland kan använda finska om de kan språket bra.

De svenskspråkiga lärarna kommer i kontakt med finskan med studerande från Vaasan lyseon lukio mer än finskspråkiga med svenskan med studerande från Vasa gymnasium. Detta beror på att det i Vaasan lyseon lukio finns numerärt flera studerande än i Vasa gymnasium och därför är det mer sannolikt att komma i kontakt med finskan. Andelen svenskspråkiga som kommer ibland eller ofta i kontakt med finskan är nästan 30 % men ändå cirka 55 % kommer sällan eller aldrig i kontakt med det andra inhemska språket med studerande från Vaasan lyseon lukio. Över 80 % av de finskspråkiga lärarna kommer i kontakt med svenskan med respektive studerande sällan eller aldrig. Som man kan se av tabell 2 liknar mängden språkkontakter eller språkanvändning mellan finsk- och svenskspråkiga lärare varandra vid en punkt. Nämligen är andelen finskspråkiga lärare som kommer ofta i kontakt med svenskan med studerande på Vaasan lyseon lukio 18.8 % och andelen svenskspråkiga lärare som kommer ofta i kontakt med finskan med studerande på Vasa gymnasium 18.2 %.

3.2 Språkkontakter på fritiden

I avsnitt 3.2.1 betraktar jag studerandenas och i avsnitt 3.2.2 lärarnas språkanvändning på fritiden. Det finns få studerande som hade låtit bli att svara på alla frågor. Dessa frågor som inte hade något svar har jag räknat till alternativet *ej aktuellt* eftersom ur alla alternativen är detta alternativ det mest neutrala.

3.2.1 Studerandenas språkanvändning på fritiden

Analysen av studerandenas språkanvändning på fritiden visar stora skillnader mellan språkgrupperna. I tabell 3 kan man se att över 60 % av svenskspråkiga studerande

kommer i kontakt med finskan med släktingar ofta eller ibland medan nästan 80 % av finskspråkiga kommer i kontakt med svenskan aldrig eller sällan. Detta stöder resultaten som medborgarenkäten (Holtti & Herberts 2006: 16–17) fick i frågan av språkanvändning med släktingar. Enligt den använder svenskspråkiga mer finska än finskspråkiga svenska med släktingar. Medborgarenkäten utredde också att andelen svenskspråkiga som skapar ett förhållande med finskspråkiga är större jämfört med finskspråkiga som skapar ett förhållande med svenskspråkiga (se avsnitt 2.2). Därför kan det vara att många svenskspråkiga studerande har en finskspråkig förälder och därigenom är hälften av släktingar finskspråkiga. Också med kompisar har svenskspråkiga oftare kontakter till finskan än finskspråkiga till svenskan vilket kommer också fram i medborgarenkäten. Detta kan bero på att tvåspråkiga familjer tenderar att välja den svenska skolan för sina barn (Holtti & Herberts 2006: 15) och därför finns det tvåspråkiga studerande, som kan bra finska, i Vasa gymnasium.

Också i hobbyer stöter svenskspråkiga ofta på finskan. Över hälften (51.5 %) av dem kommer i kontakt med finskan i hobbyer ibland eller ofta medan nästan 50 % av finskspråkiga kommer aldrig i kontakt med svenskan. Holtti & Herberts (2006: 18) har fått reda på att svenskspråkiga kommer mer i kontakt med finskan än finskspråkiga med svenskan när det gäller hobbyer. Enligt dem finns det ett större utbud på finska i hobbyer i Vasa och därför är det naturligt att svenskspråkiga kommer i kontakt med det andra inhemska språket mer än finskspråkiga. (Holtti & Herberts 2006: 18) När det gäller språkkontakter på bio i min undersökning använder finskspråkiga eller kommer i kontakt med svenskan mer sällan än svenskspråkiga med finskan. Över hälften av de finskspråkiga studerande kommer i kontakt med det andra inhemska språket aldrig men nästan 60 % av svenskspråkiga kommer i kontakt med det ibland eller ofta. Endast 2.9 % av de finskspråkiga studerandena stöter ofta på svenskan när de är på bio.

När man betraktar språkkontakterna på restauranger eller kaféer kommer det fram stora skillnader mellan språkgrupperna. Av finskspråkiga kommer 44.4 % aldrig i kontakt med det andra inhemska språket när de är på restauranger eller kaféer medan ingen av svenskspråkiga har valt detta alternativ. Däremot har cirka 85 % av svenskspråkiga valt alternativen ofta eller ibland. Svenskspråkiga studerandenas språkkontakter till finskan

är alltså avsevärt vanligare än finskspråkiga studerandenas kontakter till svenskan. Både affärer och restauranger/kaféer hör till privata sektorns service och därför kan det vara att några affärer, restauranger och kaféer inte tar tillräckligt hänsyn till Vasas tvåspråkighet och därför betjänas svenskspråkiga ofta på finska.

Tabell 3. Studerandenas språkkontakter och -användning på fritiden.

		Ofta	Ibland	Sällan	Aldrig	Ej aktuellt	Sammanlagt
Med kompisar							
Fi		6.4 % (11)	19.3 % (33)	33.3 % (57)	37.4 % (64)	3.5 % (6)	100 % (171)
Sve		25.7 % (9)	37.1 % (13)	17.1 % (6)	20.0 % (7)	0 % (0)	100 % (35)
Med släktingar							
Fi		5.8 % (10)	14.0 % (24)	26.3 % (45)	51.5 % (88)	2.3 % (4)	100 % (171)
Sve		37.1 % (13)	25.7 % (9)	17.1 % (6)	20.0 % (7)	0 % (0)	100 % (35)
I hobbyer							
Fi		12.3 % (21)	15.8 % (27)	15.2 % (26)	46.8 % (80)	9.9 % (17)	100 % (171)
Sve		28.6 % (10)	22.9 % (8)	28.6 % (10)	17.1 % (6)	2.9 % (1)	100 % (35)
På bio							
Fi		2.9 % (5)	15.2 % (26)	25.7 % (44)	50.9 % (87)	5.3 % (9)	100 % (171)
Sve		14.3 % (5)	42.9 % (15)	31.4 % (11)	11.4 % (4)	0 % (0)	100 % (35)
På teater							
Fi		1.2 % (2)	9.4 % (16)	17 % (29)	62.6 % (107)	9.9 % (17)	100 % (171)
Sve		2.9 % (1)	25.7 % (9)	22.9 % (8)	45.7 % (16)	2.9 % (1)	100 % (35)
I affärer							
Fi		7.6 % (13)	28.1 % (48)	26.3 % (45)	33.3 % (57)	4.7 % (8)	100 % (171)
Sve		62.9 % (22)	20.0 % (7)	17.1 % (6)	0 % (0)	0 % (0)	100 % (35)
På restauranger/kaféer							
Fi		4.1 % (7)	21.6 % (37)	26.3 % (45)	44.4 % (76)	3.5 % (6)	100 % (171)
Sve		48.6 % (17)	37.1 % (13)	14.3 % (5)	0 % (0)	0 % (0)	100 % (35)
Med myndigheter							
Fi		1.8 % (3)	3.5 % (6)	15.8 % (27)	70.2 % (120)	8.8 % (15)	100 % (171)
Sve		17.1 % (6)	40.0 % (14)	25.7 % (9)	11.4 % (4)	5.7 % (2)	100 % (35)
På jobbet							
Fi		6.4 % (11)	9.4 % (16)	14.6 % (25)	35.1 % (60)	34.5 % (59)	100 % (171)
Sve		11.4 % (4)	8.6 % (3)	11.4 % (4)	11.4 % (4)	57.1 % (20)	100 % (35)

Studerandenas språkkontakter och -användning i affärer skiljer sig mycket mellan språkgrupperna. Svenskspråkiga studerandena har ofta kontakter till finskan också i affärer vilket framgår av tabell 3. Största delen (62.9 %) av svenskspråkiga kommer i

kontakt med eller använder ofta finska i affärer och ingen hade valt alternativet aldrig. Endast 7.6 % av finskspråkiga studerandena kommer ofta och över 30 % aldrig i kontakt med svenskan i affärer. Andelen finskspråkiga som aldrig stöter på svenskan är överraskande stor. Däremot kunde man förvänta svenskspråkigas stora mängd kontakter till finskan i affärer eftersom enligt Holtti & Herberts (2006: 19) använder bara 16 % av svenskspråkiga personer sitt eget modersmål i några affärer.

Över hälften (57.1 %) av de svenskspråkiga studerandena använder eller kommer i kontakt med finskan ibland eller ofta när de uträttar ärenden med myndigheter, t.ex. med Folkpensionsanstalten, polisen eller hälsovården. Största delen, cirka 70 %, av de finskspråkiga studerandena kommer däremot aldrig i kontakt med svenskan med myndigheter. Alla ovannämnda exempel hör till offentliga sektorns service vilket enligt språklagen betyder att där borde finskspråkiga få betjäning på finska och svenskspråkiga på svenska (Språklag 10 § 2 mom.). Därför är det överraskande att svenskspråkiga kommer så mycket i kontakt med finskan med myndigheter. Detta kan bero på det att betjäning på svenska är bristfällig och därför kan några svenskspråkiga själva bestämma att tala finska med myndigheter.

Några likheter i språkkontakter och -användning mellan språkgrupperna framkommer när man betraktar kontakterna på teater och på jobbet. På teater kommer finsk- och svenskspråkiga studerandena nästan i lika stor mån i kontakt med det andra inhemska språket. Svenskspråkiga studerandena har oftare kontakter till finskan än finskspråkiga har till svenskan men skillnaderna är mindre i denna punkt än i de andra. Största delen av båda språkgrupperna kommer aldrig i kontakt med det andra inhemska språket på teater. Detta kan bero på att i Vasa finns det två teatrar: *Wasa Teater* erbjuder akter till svensk- och *Vaasan kaupunginteatteri* till finskspråkiga personer. Antagligen väljer studerandena att gå på teater med sitt eget modersmål och därför har de inte mycket kontakter till det andra inhemska språket. När det gäller språkkontakter på arbetet har största delen av finskspråkiga valt alternativet *sällan* eller *ej aktuellt*. Också många svenskspråkiga har valt alternativet *ej aktuellt*. Detta berättar om att största delen av både finsk- och svenskspråkiga studerandena inte arbetar. Allt som allt liknar språkkontakterna på arbetet varandra ganska mycket.

3.2.2 Lärarnas språkanvändning på fritiden

När man betraktar lärarnas språkkontakter med familjen kommer över hälften av finskspråkiga (56.3 %) och över 30 % av svenskspråkiga aldrig i kontakt med det andra inhemska språket. Ändå kommer 36.4 % av svenskspråkiga ofta i kontakt med finskan med sin familj medan andelen finskspråkiga som har svarat på samma sätt är 12.5 %. Svenskspråkiga kommer alltså oftare i kontakt med det andra inhemska språket inom familjen än finskspråkiga. Tabell 4 visar att, såsom svenskspråkiga studerandena, också svenskspråkiga lärarna har mycket mer kontakter till finskan med släktingar än finskspråkiga studerandena och lärarna har till svenskan.

Språkanvändning med vänner skiljer sig också mellan finsk- och svenskspråkiga lärare. Denna gång är det finskspråkiga som kommer mer i kontakt med det andra inhemska språket. Även om andelen svenskspråkiga som ofta kommer i kontakt med finskan med vänner är större än andelen finskspråkiga finns det flera svenskspråkiga jämfört med finskspråkiga som aldrig kommer i kontakt med finskan med vänner. Andelen finskspråkiga som kommer ofta eller ibland i kontakt med svenskan är 56.3 % medan andelen svenskspråkiga är 45.5 %. Detta resultat skiljer sig från finskspråkiga studerandenas resultat enligt vilket deras kontakter till svenskan med kompisar är ringa.

Svenskspråkiga lärarna har oftare kontakter till finskan än finskspråkiga till svenskan i hobbyer och på bio eller teater. Ingen av finskspråkiga lärare kommer ofta i kontakt med det andra inhemska språket i dessa situationer, medan 27.3 % av svenskspråkiga kommer ofta i kontakt med finskan i hobbyer och 18.2 % på bio eller på teater. En jämförelse av språkkontakter i hobbyer mellan svenskspråkiga lärarna och studerandena visar att svenskspråkiga lärare och studerande kommer nästan lika ofta i kontakt med det andra inhemska språket i hobbyer. Finskspråkiga studerandena kommer däremot oftare i kontakt med svenskan i hobbyer än lärarna då 12.3 % av studerandena har valt alternativet ofta. Detta kan bero t.ex. på att finskspråkiga studerande oftare har lagsporter som hobby än finskspråkiga lärare och i laget kan det finnas både finsk- och svenskspråkiga lagkamrater.

Tabell 4. Lärarnas språkkontakter och -användning på fritiden.

		Ofta	Ibland	Sällan	Aldrig	Ej aktuellt	Sammanlagt
Med familjen							
Fi		12.5 % (2)	12.5 % (2)	18.8 % (3)	56.3 % (9)	0 % (0)	100 % (16)
Sve		36.4 % (4)	9.1 % (1)	9.1 % (1)	36.4 % (4)	9.1 % (1)	100 % (11)
Med vänner							
Fi		6.3 % (1)	50.0 % (8)	31.3 % (5)	12.5 % (2)	0 % (0)	100 % (16)
Sve		18.2 % (2)	27.3 % (3)	27.3 % (3)	18.2 % (2)	9.1 % (1)	100 % (11)
Med släktingar							
Fi		0 % (0)	18.8 % (3)	12.5 % (2)	68.8 % (11)	0 % (0)	100 % (16)
Sve		36.4 % (4)	27.3 % (3)	18.2 % (2)	9.1 % (1)	9.1 % (1)	100 % (11)
I hobbyer							
Fi		0 % (0)	43.8 % (7)	37.5 % (6)	18.8 % (3)	0 % (0)	100 % (16)
Sve		27.3 % (3)	36.4 % (4)	27.3 % (3)	9.1 % (1)	0 % (0)	100 % (11)
På bio/teater							
Fi		0 % (0)	37.5 % (6)	50.0 % (8)	12.5 % (2)	0 % (0)	100 % (16)
Sve		18.2 % (2)	36.4 % (4)	9.1 % (1)	36.4 % (4)	0 % (0)	100 % (11)
I affärer							
Fi		18.8 % (3)	62.5 % (10)	6.3 % (1)	12.5 % (2)	0 % (0)	100 % (16)
Sve		63.6 % (7)	36.4 % (4)	0 % (0)	0 % (0)	0 % (0)	100 % (11)
På restauranger/kaféer							
Fi		12.5 % (2)	62.5 % (10)	12.5 % (2)	12.5 % (2)	0 % (0)	100 % (16)
Sve		63.6 % (7)	36.4 % (4)	0 % (0)	0 % (0)	0 % (0)	100 % (11)
Med myndigheter							
Fi		0 % (0)	18.8 % (3)	37.5 % (6)	43.8 % (7)	0 % (0)	100 % (16)
Sve		27.3 % (3)	54.5 % (6)	9.1 % (1)	9.1 % (1)	0 % (0)	100 % (11)

Av tabell 4 framgår det att de finsk- och de svenskspråkiga lärarnas kontakter till det andra inhemska språket är nästan likadana i två situationer: i affärer och på restauranger eller kaféer. Alla svenskspråkiga lärare kommer i kontakt med finskan i affärer och på restauranger eller kaféer ofta (63.6 %) eller ibland (36.4 %). De svenskspråkiga lärarnas och studerandenas språkanvändning i affärer liknar varandra. Lärarna har ändå lite mer kontakt till finskan i restauranger eller kaféer än studerande. Andelen finskspråkiga lärare som kommer ofta eller ibland i kontakt med svenskan i affärer är sammanlagt 81.3 % vilken är mycket mer än finskspråkiga studerandenas språkkontakter i affärer. De finskspråkiga lärarna kommer också i kontakt med svenskan i restauranger eller kaféer mycket mer än finskspråkiga studerandena. Jag antar att skillnaderna mellan

lärarnas och studerandenas språkkontakter i restauranger eller kaféer beror på det att lärarna kanske besöker restauranger/kaféer oftare än studerandena, oberoende av språkgruppen.

De svenskspråkiga lärarna kommer oftare i kontakt med det andra inhemska språket med myndigheter än de finskspråkiga. Medan över 40 % av finskspråkiga kommer aldrig i kontakt med svenskan med myndigheter finns det 27.3 % svenskspråkiga som kommer ofta och över 50 % som kommer ibland i kontakt med finskan. Ingen av de finskspråkiga kommer ofta i kontakt med svenskan med myndigheter. Såsom svenskspråkiga lärare hade också svenskspråkiga studerande mycket mer kontakter till finskan med myndigheter jämfört med finskspråkigas kontakter till svenskan i samma situation.

3.3 Språkkontakter i media

I avsnitt 3.3.1 och 3.3.2 berättar jag om studerandenas och lärarnas språkkontakter i media. Också på denna språkanvändningssituation har några studerande inte svarat på alla frågor. På samma sätt som i avsnitt 3.2.1 har frågorna som inte hade något svar räknats till alternativet ej aktuellt eftersom ur alla alternativen är detta alternativ det mest neutrala.

3.3.1 Studerandenas språkanvändning i media

Enligt tabell 5 skiljer sig finsk- och svenskspråkiga studerandenas språkkontakter och -användning i media mycket från varandra. I allmänhet har svenskspråkiga betydligt mer kontakter till det andra inhemska språket än finskspråkiga. Sammanlagt 31.4 % av de svenskspråkiga och 8.8 % av de finskspråkiga läser ofta eller ibland böcker på det andra inhemska språket. Över 60 % av finskspråkiga läser aldrig böcker på svenska medan andelen svenskspråkiga som aldrig gör det på finska är 17.1 %. Om finskspråkiga har sällan kontakter till svenskan när de läser böcker har de lite oftare kontakter till det andra inhemska språket när de läser tidningar eller e-tidningar. Också svenskspråkiga kommer i kontakt med finskan oftare när de läser tidningar. Enligt medborgarenkäten har sammanlagt 81 % av svenskspråkiga ansett att de kan det andra

inhemska språket fullständigt, bra eller tillfredsställande. Andelen finskspråkiga som har svarat på samma sätt är 43 %. (Holtti & Herberts 2006: 12) Eftersom största delen av svenskspråkiga anser sina språkkunskaper vara bra är det lättare och naturligare för dem att läsa böcker eller tidningar på det andra inhemska språket än för finskspråkiga.

Tabell 5. Studerandenas språkkontakter och -användning i media.

				Ofta	Ibland	Sällan	Aldrig	Ej aktuellt	Sammanlagt
Läser böcker									
Fi				1.8 % (3)	7.0 % (12)	21.6 % (37)	64.3 % (110)	5.3 % (9)	100 % (171)
Sve				14.3 % (5)	17.1 % (6)	45.7 % (16)	17.1 % (6)	5.7 % (2)	100 % (35)
Läser tidningar/e-tidningar									
Fi				2.9 % (5)	14.6 % (25)	35.7 % (61)	44.4 % (76)	2.3 % (4)	100 % (171)
Sve				25.7 % (9)	20.0 % (7)	34.3 % (12)	20.0 % (7)	0 % (0)	100 % (35)
Tittar på TV									
Fi				8.2 % (14)	32.2 % (55)	34.5 % (59)	20.5 % (35)	4.7 % (8)	100 % (171)
Sve				28.6 % (10)	42.9 % (15)	17.1 % (6)	11.4 % (4)	0 % (0)	100 % (35)
Lyssnar på radio/musik									
Fi				4.7 % (8)	32.7 % (56)	36.3 % (62)	24.6 % (42)	1.8 % (3)	100 % (171)
Sve				42.9 % (15)	34.3 % (12)	20.0 % (7)	2.9 % (1)	0 % (0)	100 % (35)
Läser/skriver e-post									
Fi				2.9 % (5)	5.3 % (9)	23.4 % (40)	63.7 % (109)	4.7 % (8)	100 % (171)
Sve				2.9 % (1)	25.7 % (9)	37.1 % (13)	28.6 % (10)	5.7 % (2)	100 % (35)
Deltar i diskussionsforum på nätet									
Fi				0.6 % (1)	3.5 % (6)	17.5 % (30)	69.0 % (118)	9.4 % (16)	100 % (171)
Sve				5.7 % (2)	17.1 % (6)	22.9 % (8)	45.7 % (16)	8.6 % (3)	100 % (35)
Deltar i sociala medier (Facebook etc.)									
Fi				2.9 % (5)	19.9 % (34)	26.3 % (45)	46.8 % (80)	4.1 % (7)	100 % (171)
Sve				17.1 % (6)	37.1 % (13)	25.7 % (9)	17.1 % (6)	2.9 % (1)	100 % (35)
Besöker videoportaler (Youtube e.d.)									
Fi				3.5 % (6)	14.0 % (24)	34.5 % (59)	44.4 % (76)	3.5 % (6)	100 % (171)
Sve				28.6 % (10)	14.3 % (5)	34.3 % (12)	22.9 % (8)	0 % (0)	100 % (35)
Spelar online-spel (Second Life etc.)									
Fi				1.8 % (3)	7.6 % (13)	16.4 % (28)	55.6 % (95)	18.7 % (32)	100 % (171)
Sve				11.4 % (4)	14.3 % (85)	22.9 % (8)	37.1 % (13)	14.3 % (5)	100 % (35)

Över 70 % av de svenskspråkiga och cirka 40 % av de finskspråkiga studerandena kommer ofta eller ibland i kontakt med det andra inhemska språket när de tittar på TV eller lyssnar på radio/musik. Ändå kommer över 20 % av de finskspråkiga aldrig i kontakt med svenskan i dessa situationer. Det faktum att svenskspråkiga kommer mer i kontakt med finskan än finskspråkiga med svenskan när de tittar på TV eller lyssnar på radio är resultat som också Holtti & Herberts (2006: 20) har fått. Enligt dem väljer

svenskspråkiga oftare att titta på TV eller lyssna på radio på finska än finskspråkiga på svenska. Detta kan bero på att i Finland finns det större och mer omfattande utbud på finskspråkiga TV- och radiokanaler jämfört med svenskspråkiga och därför kommer svenskspråkiga ofta i kontakt med finskan när de tittar på TV eller lyssnar på radio eller musik.

Största delen av både de finsk- och de svenskspråkiga studerandena kommer aldrig i kontakt med det andra inhemska språket när de deltar i diskussionsforum på internet. Svenskspråkiga har ändå mer kontakter till finskan också i denna situation än finskspråkiga. Över 20 % av de svenskspråkiga kommer ofta eller ibland i kontakt med det andra inhemska språket medan andelen finskspråkiga som har svarat på samma sätt är under 5 %. Över hälften av de svenskspråkiga och 20 % av de finskspråkiga kommer ofta eller ibland i kontakt med eller använder det andra inhemska språket när de deltar i sociala medier såsom Facebook eller Twitter. T.ex. i Facebook är det lätt för studerandena att komma mycket i kontakt med det andra inhemska språket om de har både finsk- och svenskspråkiga eller tvåspråkiga vänner där.

Över 40 % av de svenskspråkiga kommer ofta eller ibland i kontakt med det andra inhemska språket när de besöker videoportaler medan andelen finskspråkiga som gör det ofta eller ibland är 17.5 %. Svenskspråkiga har också oftare kontakter till det andra inhemska språket än finskspråkiga när de spelar online-spel. Andelen svenskspråkiga som kommer ofta eller ibland i kontakt med finskan när de spelar online-spel är 25.7 %, andelen finskspråkiga är däremot bara 9.4 %. Skillnaderna mellan språkgruppernas språkkontakter är alltså ganska stora i dessa situationer.

3.3.2 Lärarnas språkanvändning i media

Lärarnas språkanvändning i media skiljer sig mycket från studerandenas, speciellt när man betraktar de finskspråkiga lärarnas och studerandenas språkkontakter. Tabell 6 visar att de finskspråkiga lärarna kommer mer i kontakt med svenskan i media än de finskspråkiga studerandena. Finsk- och svenskspråkiga lärarna kommer ungefär lika mycket i kontakt med det andra inhemska språket när de läser böcker. Det finns ändå en fjärdedel finskspråkiga som aldrig kommer i kontakt med svenskan i denna situation

medan ingen av svenskspråkiga har valt detta alternativ. När man jämför språkgrupperna kommer det fram att både finsk- och svenskspråkiga lärare kommer ofta i kontakt med det andra inhemska språket när de läser tidningar eller e-tidningar. Alla svenskspråkiga har valt antingen alternativet ofta (54.5 %) eller ibland (45.5 %) och nästan 70 % av finskspråkiga har svarat på samma sätt. Lärarnas och studerandenas språkkontakter skiljer sig betydligt av varandra. Under 20 % av de finskspråkiga och cirka 45 % av de svenskspråkiga studerandena kommer ofta eller ibland i kontakt med det andra inhemska språket när de läser tidningar eller e-tidningar. Enligt min tolkning beror detta på att studerandena inte läser lika mycket tidningar som lärarna eller på att studerandena och lärarna läser olika tidningar.

Alla svenskspråkiga lärare kommer ofta (81.8 %) eller ibland (18.2 %) i kontakt med finskan när de tittar på TV. Finskspråkigas svar fördelade sig mellan tre alternativ: 31.3 % har svarat ofta, 56.3 % ibland och resten av dem sällan. Ingen har valt alternativet aldrig. Språkanvändningen mellan lärarnas och studerandenas TV-tittande skiljer sig mycket från varandra. Lärarna har mycket mer kontakter till det andra inhemska språket än studerandena. Jag antar att orsaken till detta kan finnas på lärarnas och studerandenas attityder till det andra inhemska språket. Lärarna kan förhålla sig mer positivt till det andra inhemska språket än studerandena och därför är de mer villiga att titta på TV på det andra inhemska språket. En annan orsak kan också vara att lärarna och studerandena antagligen tittar på olika program. Man skulle kunna anta att lärarna tittar mer t.ex. på nyheter och aktualitetsprogram på det andra inhemska språket medan nuförtiden tittar studerandena oftare på engelskspråkiga serier än serier på det andra inhemska språket.

Några likheter mellan lärarna kommer fram när man jämför deras språkkontakter när de lyssnar på radio eller musik. Procentuella skillnader mellan olika alternativ i denna situation inte är så stora jämfört med andra situationer. Största delen av båda språkgrupperna stöter ibland på det andra inhemska språket när de lyssnar på radio eller musik. När man betraktar språkkontakter mellan de svenskspråkiga lärarna och de svenskspråkiga studerandena framkommer det att studerandena har mer kontakter till finskan. Över 40 % av studerandena kommer ofta i kontakt med finskan när de lyssnar

på radio eller musik medan andelen lärarna med samma svar är 27.3 %. Däremot har de finskspråkiga lärarna mer kontakter till svenskan när de lyssnar på radio eller musik än de finskspråkiga studerandena. Under 40 % av studerandena och över 80 % av lärarna kommer ofta eller ibland i kontakt med svenskan när de lyssnar på radio eller musik.

Tabell 6. Lärarnas språkkontakter och -användning i media.

			Ofta	Ibland	Sällan	Aldrig	Ej aktuellt	Sammanlagt
Läser böcker								
Fi			12.5 % (2)	31.3 % (5)	31.3 % (5)	25.0 % (4)	0 % (0)	100 % (16)
Sve			9.1 % (1)	36.4 % (4)	54.5 % (6)	0 % (0)	0 % (0)	100 % (11)
Läser tidningar/e-tidningar								
Fi			37.5 % (6)	31.3 % (5)	18.8 % (3)	12.5 % (2)	0 % (0)	100 % (16)
Sve			54.5 % (6)	45.5 % (5)	0 % (0)	0 % (0)	0 % (0)	100 % (11)
Tittar på TV								
Fi			31.3 % (5)	56.3 % (9)	12.5 % (2)	0 % (0)	0 % (0)	100 % (16)
Sve			81.8 % (9)	18.2 % (2)	0 % (0)	0 % (0)	0 % (0)	100 % (11)
Lyssnar på radio/musik								
Fi			18.8 % (3)	62.5 % (10)	12.5 % (2)	6.3 % (1)	0 % (0)	100 % (16)
Sve			27.3 % (3)	63.6 % (7)	9.1 % (1)	0 % (0)	0 % (0)	100 % (11)
Läser/skriver e-post								
Fi			12.5 % (2)	18.8 % (3)	43.8 % (7)	25.0 % (4)	0 % (0)	100 % (16)
Sve			27.3 % (3)	18.2 % (2)	45.5 % (5)	9.1 % (1)	0 % (0)	100 % (11)
Deltar i diskussionsforum på nätet								
Fi			0 % (0)	12.5 % (2)	12.5 % (2)	56.3 % (9)	18.8 % (3)	100 % (16)
Sve			9.1 % (1)	18.2 % (2)	18.2 % (2)	54.5 % (6)	0 % (0)	100 % (11)
Deltar i sociala medier (Facebook etc.)								
Fi			0 % (0)	25.0 % (4)	12.5 % (2)	43.8 % (7)	18.8 % (3)	100 % (16)
Sve			9.1 % (1)	18.2 % (2)	45.5 % (5)	18.2 % (2)	9.1 % (1)	100 % (11)
Besöker videoportaler (Youtube e.d.)								
Fi			0 % (0)	31.3 % (5)	18.8 % (3)	37.5 % (6)	12.5 % (2)	100 % (16)
Sve			18.2 % (2)	36.4 % (4)	45.5 % (5)	0 % (0)	0 % (0)	100 % (11)
Spelar online-spel (Second Life etc.)								
Fi			0 % (0)	0 % (0)	0 % (0)	62.5 % (10)	37.5 % (6)	100 % (16)
Sve			0 % (0)	0 % (0)	0 % (0)	45.5 % (5)	54.5 % (6)	100 % (11)

När det gäller språkkontakter i sociala medier kommer ingen av de finskspråkiga lärarna ofta i kontakt med svenskan och bara 9.1 % av de svenskspråkiga kommer ofta i kontakt med finskan. Över 40 % av finskspråkiga kommer aldrig och över 40 % av svenskspråkiga sällan i kontakt med det andra inhemska språket när de deltar i sociala medier. Svenskspråkiga studerandena kommer mer i kontakt med finskan i sociala

medier jämfört med svenskspråkiga lärarna men skillnader mellan finskspråkiga studerandenas och lärarnas språkkontakter är inte så avsevärda.

Nästan 55 % av de svenskspråkiga lärarna kommer ofta eller ibland i kontakt med finskan när de besöker videoportaler. Ingen av de finskspråkiga lärarna kommer ofta och 31.3 % ibland i kontakt med svenskan när de besöker videoportaler. Nästan 40 % av de finskspråkiga och ingen av de svenskspråkiga kommer aldrig i kontakt med det andra inhemska språket i samma situation så det finns ganska stora skillnader i lärarnas språkkontakter i videoportaler. Det finns likheter i en språkanvändningssituation. Alla finsk- och svenskspråkiga lärarna har valt alternativet aldrig eller ej aktuellt när det frågas om hur mycket de kommer i kontakt med det andra inhemska språket när de spelar online-spel. Detta beror antagligen på att de flesta lärarna inte spelar online-spel.

3.4 Sammanfattning

Enligt resultaten skiljer sig svenskspråkiga och finskspråkiga studerandenas språkkontakter av varandra. De mest avsevärda skillnader mellan dem i gymnasiet kommer fram när man betraktar språkkontakter med annan skolpersonal: svenskspråkiga kommer mycket mer i kontakt med det andra inhemska språket än finskspråkiga. Några likheter mellan studerandena kommer fram i språkkontakter mellan kompisar på lektioner för både finsk- och svenskspråkiga studerandena har litet kontakter till det andra inhemska språket på lektioner.

Största skillnader mellan de finsk- och svenskspråkiga studerandenas språkkontakter framkommer i språkanvändningen på fritiden och i media. På fritiden skiljer studerandenas språkkontakter sig mycket i kategorierna med släktingar, i affärer, på restauranger/kaféer och med myndigheter. I alla dessa situationer har svenskspråkiga mer kontakter till det andra inhemska språket. På teater och på arbetet liknar studerandenas språkkontakter varandra. I media har svenskspråkiga mer kontakter till det andra inhemska språket i alla situationer. De mest avsevärda skillnader i språkkontakterna kommer fram när studerandena lyssnar på radio/musik eller tittar på TV. Likheter mellan studerandenas språkkontakter i media finns egentligen inte.

I gymnasiet skiljer sig lärarnas språkkontakter mycket mellan språkgrupperna och de liknar inte varandra. Svenskspråkiga lärare har mycket mer kontakter till det andra inhemska språket med annan skolpersonal än finskspråkiga. På fritiden finns de största skillnaderna mellan språkgrupperna i kategorierna med släktingar, med myndigheter och med vänner. Svenskspråkiga har mer kontakter till finskan med släktingar och med myndigheter varemot finskspråkiga har mer kontakter till svenskan med vänner. I media kommer svenskspråkiga mer i kontakt med det andra inhemska språket jämfört med finskspråkiga när de besöker videoportaler. Finsk- och svenskspråkiga har ungefär lika mycket kontakter till det andra inhemska språket när de lyssnar på radio/musik.

I jämförelse mellan studerandenas och lärarnas språkkontakter finns det skillnader och likheter. Svenskspråkiga lärarnas och svenskspråkiga studerandenas kontakter till finskan liknar sig i många ställen: både lärarna och studerandena har mycket mer kontakter till det andra inhemska språket med annan skolpersonal, med släktingar, i affärer, på restauranger/kaféer och med myndigheter jämfört med finskspråkiga lärarna och studerandena. Skillnader mellan finskspråkiga lärarnas och finskspråkiga studerandenas språkkontakter kommer fram i följande situationer: lärarna har mer kontakter till svenskan med vänner, i affärer, på restauranger/kaféer och när de lyssnar på radio. Finskspråkiga studerandena däremot har mer kontakter till svenskan i hobbyer jämfört med lärarna. Lärarna i båda språkgruppen har mer kontakter till det andra inhemska språket än studerandena när de läser tidningar/e-tidningar och tittar på TV.

4 SLUTDISKUSSION

Huvudsyftet med min avhandling har varit att utreda hur mycket språkkontakter första årskurs studerande vid Vaasan lyseon lukio och Vasa gymnasium samt lärare vid dessa skolor har till det andra inhemska språket i olika situationer. Delsyften har varit att ta reda på hurdana skillnader och likheter det finns i språkkontakter och -användning mellan finsk- och svenskspråkiga studerandena och lärarna samt att jämföra studerandenas och lärarnas resultat med varandra.

Som material har jag använt 233 stycken av studerandenas och lärarnas enkätsvar. Enkäterna hör till projektet Klasstandem och de har samlats in på hösten 2012. Jag har koncentrerat mig på studerandenas och lärarnas språkanvändningssituationer vid det tvåspråkiga gymnasiecampuset, på fritiden och i media. Jag gör en mer kvantitativ genomgång av materialet då jag presenterar resultaten i tabeller i vilka det finns både de procentuella värdena för varje enkätsvar och det faktiska antalet svar. Därefter har jag förklarat och analyserat resultaten mer kvalitativt.

Allt som allt har de svenskspråkiga lärarna och studerandena mycket mer kontakter till det andra inhemska språket i nästan alla språkanvändningssituationer än finskspråkiga. Jag antar att svenskspråkigas stora antal kontakter till det andra inhemska språket beror på det att Vasas befolkning består av fler finsk- än svenskspråkiga människor och därför är det mer sannolikt att komma i kontakt med finskan än svenskan. Jag antar också att svenskspråkiga byter till finska i några situationer lättare än finskspråkiga till svenska. I början antog jag att i gymnasierna har lärarna och studerandena i båda språkgrupperna inte så mycket kontakter till det andra inhemska språket och det stämmer med mina resultat. Jag antog också att svenskspråkiga har mer kontakter till det andra inhemska språket på fritiden och i media och resultaten som jag fick stöder detta antagandet. I allmänhet följer resultaten också de resultat som Holtti & Herberts (2006) redovisat i sin analys av en medborgarenkät i Vasa.

Min undersökning kan utnyttjas av forskare som undersöker samlokaliserade skolornas inverkan på studerandenas och lärarnas språkkontakter. När man vet hurdana språkkontakter de har är det möjligt att utveckla medel som kan öka umgänget mellan

språkgrupperna. Det är möjligt att vidare forska i ämnet eftersom projektet *Klasstandem* fortfarande pågår och slutar först år 2015. T.ex. i avhandling pro gradu skulle det vara intressant att jämföra studerandenas och lärarnas språkkontakter i början av projektet och då projektet slutar och utreda om det har skett en ändring i språkkontakterna. I vidare studier kunde man ta med också tvåspråkiga informanter och informanter som har något annat språk än finska och svenska som modersmål och utreda deras språkkontakter. Det skulle också vara intressant att veta ifall språkkontakterna och språkanvändningen skiljer sig mellan könen.

LITTERATUR

- Abrahamsson, Niclas (2009). *Andraspråksinlärning*. Upplaga 1:1. Lund: Studentlitteratur AB.
- Herberts, Kjell (2012). *Språkbarometern 2012. Kielibarometri 2012. God service på två språk. Hyvää palvelua kahdella kielellä*. [online]. [Citerat 5.4.2013]. Tillgänglig: <http://www.kommunerna.net/sv/sakkunnigtjanster/svenskservice/projekt/sprakbarometern2012/Documents/2012-09-herberts-presentation.pdf>
- Holtti, Tom & Kjell Herberts (2006). *Vaasa – kaksikielisenä ja monikulttuurisena kaupunkina. Vasa – som tvåspråkig och mångkulturell stad. Kansalaiskyselyn tulokset joulukuussa 2005. Medborgarenkätens resultat i december 2005*. [online]. [Citerat 20.3.2013]. Tillgänglig: <http://www.vaasa.fi/Link.aspx?id=1030567>
- Hulkki, Malin (2012). Unikt gymnasiecampus invigdes i Vasa. *Svenska Yle* [online]. [Citerat 16.2.2013]. Tillgänglig: <http://svenska.yle.fi/artikel/2012/01/04/unikt-gymnasiecampus-invigdes-i-vasa>
- Justitieministeriet (2009). *Statsrådets berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen 2009*. [online.] Sastamala: Vammalan Kirjapaino Oy, [Citerat 14.3.2013]. Tillgänglig: http://www.xn--sprkfrsvaret-vcb4v.se/sf/fileadmin/PDF/Statsraadet_2009.pdf
- Kalaja, Paula, Riikka Alanen & Hannele Dufva (2011). *Kieltä tutkimassa. Tutkielman laatijan opas*. Helsinki: Finn Lectura.
- Kerrman, Katri (2013). Tietoja kandidaatintutkielmaan. E-postmeddelande till Salla Niemi 12.3.2013.
- Kommunförbundet (2012). *Svensk- och tvåspråkiga kommuner*. [online]. [Citerat 5.4.2013]. Tillgänglig: http://www.kommunerna.net/sv/kommuner/svensk-tvasprakiga/Documents/SVENSK_och_TVAspakiga_kommuner_pa_svenska.pdf
- Levonen, Anne (2013). Information för kandidatavhandling. E-postmeddelande till Salla Niemi 12.3.2013.
- Pörn, Michaela & Katri Karjalainen (2012). Klasstandem. Ett forsknings- och utvecklingsprojekt inom undervisning i det andra inhemska språket. Opublicerad projektplan. Vasa universitet & Åbo Akademi.
- Riionheimo, Helka (2007). Ihmiset ja aineisto. *Virittäjä*. [online]. 2/2007 [Citerat 30.1.2013]. Tillgänglig: http://www.kotikielenseura.fi/virittaja/hakemistot/jutut/riionheimo2_2007.pdf

Sahlström, Fritjof, Tuuli From & Anna Slotte-Lüttge (2013). Två skolor och två språk under samma tak. I: Liisa Tainio & Heidi Harju-Luukkainen (red.). *Kaksikielinen koulu – tulevaisuuden monikielinen Suomi. Tvåspråkig skola – ett flerspråkigt Finland i framtiden*. Jyväskylän yliopistopaino: Suomen kasvatustieteellinen seura. Kasvatusalan tutkimuksia. 319–341.

Språklag 6.6.2003/423

Sundman, Marketta (2013). Kaksikielisiä kouluja kaksikieliseen Suomeen? I: Liisa Tainio & Heidi Harju-Luukkainen (red.). *Kaksikielinen koulu – tulevaisuuden monikielinen Suomi. Tvåspråkig skola – ett flerspråkigt Finland i framtiden*. Jyväskylän yliopistopaino: Suomen kasvatustieteellinen seura. Kasvatusalan tutkimuksia 62. 47–67.

Suomi.fi (2011). *Historia: suurvaltojen aika*. [online]. [Citerat 14.3.2013]. Tillgänglig: http://www.suomi.fi/suomifi/suomi/valtio_ja_kunnat/perustietoa_suomesta/historia_suurvaltojen_aika/index.html

Thomason, Sarah G. (2001) *Language kontakt. An introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Vaasan kaupunki (2013). *Väestö ja muuttoliike*. [online]. [Citerat 13.3.2013]. Tillgänglig: <http://www.vaasa.fi/WebRoot/380444/Vaasa2010SubpageWithoutBanner.aspx?id=1201042>

YLE Pohjanmaa (2012). *Vaasaan syntyy kaksikielinen lukiokampus*. [online]. [Citerat 16.2. 2013]. Tillgänglig: http://yle.fi/uutiset/vaasaan_syntyy_kaksikielinen_lukiokampus/5419149

Bilaga 1. Enkät till studerande

Studerandes språkanvändning och språkkontakter

Klasstandem – ett forsknings- och utvecklingsarbete inom undervisningen i det andra inhemska språket.

1. Bakgrundsfrågor

Namn: _____

Ålder: _____

Hemort: _____

Modersmål: _____

2. Vilket/vilka språk använder du med följande personer?

Obs! Nämna flera språk om det behövs.

Mamma: _____

Pappa: _____

Syskon: _____

Andra familjemedlemmar: _____

3. Om du har gått i dagvård, på vilket/vilka språk? Obs! Nämna flera språk vid behov.

När har du inlett studierna i det andra inhemska språket (i grundskolan)?

Från årskurs _____

Har du gått i språkbildning? ja ☐ nej ☐

Om du har gått i språkbildning, på vilket språk? _____

Om du har gått i språkbildning, hur många år? _____

Hur många kurser har du läst i det andra inhemska språket i gymnasiet? _____

Deltar du i modersmålsinriktad finskundervisning (mofi)? ja ☐ nej ☐

4. I vilken mån använder du eller kommer i kontakt med finska i följande situationer?

A. I gymnasiet

	ofta	ibland	sällan	aldrig	ej aktuellt
med kompisar på lektioner	☐	☐	☐	☐	☐
med kompisar under raster	☐	☐	☐	☐	☐
med lärare utanför lektionstid	☐	☐	☐	☐	☐
med annan skolpersonal (städ- eller kökspersonal, vaktmästare etc.)	☐	☐	☐	☐	☐

B. På fritiden

	ofta	ibland	sällan	aldrig	ej aktuellt
med kompisar	☐	☐	☐	☐	☐
med släktingar	☐	☐	☐	☐	☐

	ofta	ibland	sällan	aldrig	ej aktuellt
i hobbyer (lagkamrater, tränare, pianolärare etc.)	☐	☐	☐	☐	☐
på bio	☐	☐	☐	☐	☐
på teater	☐	☐	☐	☐	☐
i affärer	☐	☐	☐	☐	☐
på restauranger / kaféer	☐	☐	☐	☐	☐
med myndigheter (FPA, polisen, hälsovården etc.)	☐	☐	☐	☐	☐
på jobbet	☐	☐	☐	☐	☐

C. Medieanvändning

	ofta	ibland	sällan	aldrig	ej aktuellt
läser böcker	☐	☐	☐	☐	☐
läser tidningar / e-tidningar	☐	☐	☐	☐	☐
tittar på TV	☐	☐	☐	☐	☐
lyssnar på radio / musik	☐	☐	☐	☐	☐
läser / skriver e-post	☐	☐	☐	☐	☐
deltar i diskussionsforum på nätet	☐	☐	☐	☐	☐
deltar i sociala medier (Facebook, Twitter etc.)	☐	☐	☐	☐	☐
besöker videoportaler (Youtube e.d.)	☐	☐	☐	☐	☐
spelar online-spel (Second Life, WoW, Battlefield etc.)	☐	☐	☐	☐	☐

5. Är du intresserad av att delta i tandemundervisning (finskundervisning tillsammans med finskspråkiga studerande)?

☐ ja ☐ nej

Varför / varför inte? _____

Tack för din medverkan!

Bilaga 2. Enkät till lärare

Lärares språkanvändning och språkkontakter

Klasstandem – ett forsknings- och utvecklingsarbete inom undervisningen i det andra inhemska språket.

En enkät riktad till lärare i Vasa gymnasium och Vaasan lyseon lukio.

5. Bakgrundsfrågor

Kön: ☐ kvinna ☐ man

Ålder: _____

Hemort: _____

Modersmål: ☐ svenska ☐ finska ☐ tvåspråkig ☐ annat, vad? _____

Vilket/vilka ämnen undervisar du i? _____

6. I vilken mån använder du eller kommer i kontakt med finska i följande situationer?

B. På jobbet

	ofta	ibland	sällan	aldrig	ej aktuellt
med kollegor	☐	☐	☐	☐	☐
med annan skolpersonal (städ- eller kökspersonal, vaktmästare etc.)	☐	☐	☐	☐	☐
med studerande från VG	☐	☐	☐	☐	☐
med studerande från Lyska	☐	☐	☐	☐	☐

B. På fritiden

	ofta	ibland	sällan	aldrig	ej aktuellt
med familjen	☐	☐	☐	☐	☐
med vänner	☐	☐	☐	☐	☐
med släktingar	☐	☐	☐	☐	☐
i hobbyer (kurser o.d.)	☐	☐	☐	☐	☐
på bio/teater	☐	☐	☐	☐	☐
i affärer	☐	☐	☐	☐	☐
på restauranger / kaféer	☐	☐	☐	☐	☐
med myndigheter (FPA, polisen, hälsovården etc.)	☐	☐	☐	☐	☐

D. Medieanvändning

	ofta	ibland	sällan	aldrig	ej aktuellt
läser böcker	☐	☐	☐	☐	☐

läser tidningar/e-tidningar	☐	☐	☐	☐	☐
tittar på TV	☐	☐	☐	☐	☐
lyssnar på radio/musik	☐	☐	☐	☐	☐
läser/skriver e-post	☐	☐	☐	☐	☐
deltar i diskussionsforum på nätet	☐	☐	☐	☐	☐
deltar i sociala medier (Facebook, Twitter etc.)	☐	☐	☐	☐	☐
besöker videoportaler (Youtube e.d.)	☐	☐	☐	☐	☐
spelar online-spel (Second Life, WoW, Battlefield etc.)	☐	☐	☐	☐	☐

3. Har du kontakt eller samarbetar du med lärare från Vaasan lyseon lukio? I så fall, i vilken mån och på vilket sätt?

4. Har du planer på/är du intresserad av lärarsamarbete med Vaasan lyseon lukio? I så fall, hurdana planer/hurdant samarbete?

Tack för din medverkan!